

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
مؤسسه تحقیقات شیلات ایران

کارنامه فعالیتهای
مؤسسه تحقیقات شیلات ایران
در سال ۱۳۸۷

تدوین کنندگان:

محمدرضا حسینی - گل اندام آل علی

سرشناسه	: موسسه تحقیقات شیلات ایران
عنوان و نام پدیدآور	: کارنامه فعالیت‌های مؤسسه تحقیقات شیلات ایران در سال ۱۳۸۷ / تدوین کنندگان : محمدرضا حسینی، گل اندام آل‌علی.
مشخصات نشر	: تهران : موسسه تحقیقات شیلات ایران، مدیریت اطلاعات علمی ، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۸ ص. : جدول .
شابک	: ۲۵۰۰۰ ریال : 7-51-5856-964-978
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: موسسه تحقیقات شیلات ایران
موضوع	: شیلات - ایران.
شناسه افزوده	: حسینی، محمدرضا، ۱۳۲۷-
شناسه افزوده	: آل‌علی، گل اندام، ۱۳۴۶-
شناسه افزوده	: موسسه تحقیقات شیلات ایران . مدیریت اطلاعات علمی .
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۸۷ ک ۸ م ۳۰۳ SH
رده‌بندی دیوینی	: ۳۵۱/۵۵۰۶۵۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۸۵۶۷۸۸

نام کتاب : کارنامه فعالیت‌های مؤسسه تحقیقات شیلات ایران در سال ۱۳۸۷

تدوین : محمدرضا حسینی - گل اندام آل‌علی

شمارگان : ۲۰۰ نسخه

چاپ اول : سال ۱۳۸۸

ناشر : موسسه تحقیقات شیلات ایران - مدیریت اطلاعات علمی

(خیابان فاطمی غربی - پلاک ۳۲۵ - تلفن ۶۶۹۱۹۱۳۳ - Web Add: www. ifro.ir)

شابک : ۷-۵۱-۵۸۵۶-۹۶۴-۹۷۸

قیمت : ۲۵۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

- پیشگفتار ۱
- مقدمه ۴
- یافته‌های علمی ۵
- فعالیتهای آموزشی ۱۶
- کتب منتشره توسط موسسه ۲۰
- کتب منتشره توسط محققین و کارشناسان ۲۰
- نشریه و گزارشهای ترویجی منتشره توسط محققین و کارشناسان ۲۱
- مقالات منتشره در مجلات داخلی ۲۲
- مقالات مندرج در مجله علمی شیلات ایران و مجله علوم شیلاتی ایران (IJFS)
 - برحسب موضوع و سازمانهای مقاله‌دهنده ۳۵
 - مقالات منتشره در مجلات خارجی و ژورنالها ۳۹
 - گزارشهای نهایی طرحها و پروژه‌های تحقیقاتی ۴۸
 - مقالات ارائه شده در گردهماییهای علمی داخل و خارج از کشور ۵۰
 - برگزاری یا مشارکت در همایشهای علمی ۱۱۹
 - راهنمایی یا مشاوره در پایان‌نامه‌های دانشجویی (دفاع شده) ۱۲۰
 - فعالتهای تولیدی منتج از اجرای طرحها و پروژه‌های تحقیقاتی ۱۳۰
 - اختراعات ۱۳۱
 - سخنرانیهای علمی، میزگردها ۱۳۳
 - سایر فعالیتها (تفاهم‌نامه‌ها، همکاریهای ملی، منطقه‌ای، بین‌المللی) ۱۳۹
 - تفاهم‌نامه‌ها ۱۳۹
 - همکاریها ۱۴۱
 - برنامه‌های ترویجی ۱۴۲
 - دستاوردهای شاخص موسسه تحقیقات شیلات ایران در سال ۱۳۸۷ ۱۴۲
 - عضویت در مراکز، انجمن‌ها، مجامع و تشکلهای علمی، ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی ۱۴۳

- اعتبارات ۱۴۴
- نتایج پروژه‌ها و طرح‌های تحقیقاتی ۱۴۵
- بخش اصلاح نژاد و تکثیر و پرورش آبزیان ۱۴۵
- بخش اکولوژی منابع آبی ۱۶۲
- بخش بهداشت و بیماری‌های آبزیان ۱۷۱
- بخش بیولوژی و ارزیابی ذخایر آبزیان ۱۷۸
- بخش زیست‌فناوری و فرآوری آبزیان ۱۹۷
- بخش اقتصادی اجتماعی ۲۱۳
- بخش استانداردسازی و نظارت فنی آزمایشگاهها ۲۱۵
- طرح‌های پژوهشی برون سازمانی انجام شده توسط موسسه ۲۱۶

پیشگفتار

موسسه تحقیقات شیلات ایران براساس قانون حفاظت و بهره برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۶/۱۴ مجلس شورای اسلامی با هدف :

- توسعه و گسترش پژوهش در زمینه فعالیت‌های شیلات و آبزیان و انجام تحقیقات علمی پیرامون حیات آبزیان، گونه‌های مختلف آبزیان قابل برداشت، میزان منابع و ذخایر آبزیان در آبهای حوزه فعالیت (شیلات) و تحقیقات پیرامون حفاظت از منابع و ذخایر آبزیان موجود در آبهای دریای عمان و خلیج فارس و دریای خزر و مردابها و رودگاهها، خلیجها، مصبها و رودخانه‌های مربوط به دریای مذکور، صید و روشهای آن، تکثیر مصنوعی و پرورش آبزیان، عمل‌آوری شیلاتی، آلات و ادوات صیادی، تأسیسات شیلاتی و سایر موارد مربوطه.
- انجام تحقیقات لازم به منظور گسترش حرفه صیادی و بهبود وضعیت معیشتی صیادان.

از دیرباز به فعالیتهای تحقیقاتی بر روی آبزیان پرداخته است.

رسالت تحقیق و پژوهش موسسه بلحاظ سابقه تاریخی نزدیک به یک قرن می باشد که اهم وظایف آن عبارت است از:

- بررسی و شناسایی نیازهای پژوهشی مرتبط با شیلات و آبزیان.
- تحقیق و بررسی درباره حیات گونه‌های مختلف (اعم از جانوری و گیاهی) در منابع آبی مختلف.
- تحقیق و بررسی درباره میزان حیات ذخایر، تعیین زمان و مکان مناسب صید و بهره برداری اصولی و منطقی از آن
- تحقیق و بررسی درباره ادوات و آلات صید و شناورهای صیادی و معرفی مناسب ترین روش استفاده از آنها.
- تحقیق و بررسی در زمینه‌های بنیادی - کاربردی و توسعه‌ای به منظور استفاده بهینه از منابع شیلاتی کشور با استفاده از روشهای مختلف فناوری زیستی.
- تحقیق درباره روشهای تکثیر و پرورش آبزیان واجد ارزش شیلاتی
- تحقیق درباره سازگاری آبزیان اقتصادی در محلهای جدید و امکان معرفی گونه‌های جدید در آبهای داخلی و دریای سرزمینی ایران طبق ضوابط و مقررات مربوط.
- تحقیق درباره حفاظت از منابع و ذخایر آبزیان در آبهای داخلی و دریای سرزمینی ایران طبق ضوابط و مقررات مربوطه.
- تحقیق در زمینه ارزیابی و چگونگی بازسازی ذخایر آبزیان اقتصادی و پیشنهاد مقدار، محل و زمان رهاسازی آبزیان و نظارت بر آنان.
- تحقیق در زمینه آلاینده‌های آبهای داخلی و دریای سرزمینی ایران و بررسی اثرات آن بر آبزیان و محیط زیست آنان طبق ضوابط و مقررات مربوط.
- تحقیق درباره تغذیه، بهداشت و بیماریهای آبزیان.
- تحقیق در زمینه عمل‌آوری و تولید فرآورده‌های نوین از آبزیان.
- تحقیق درباره صنایع و سازه‌های شیلاتی مرتبط با آبی‌پروری و ماهیگیری.
- تحقیق درباره اصلاح نژاد آبزیان و حفظ ذخایر ژنی آنان.
- مطالعه و بررسی اقتصادی و اجتماعی آبی‌پروری و ماهیگیری.
- همکاری و مشارکت در طرحهای پژوهشی شیلاتی در سطوح ملی - منطقه‌ای و بین‌المللی و ارائه خدمات فنی تخصصی شیلات به سایر کشورها منطبق با سیاستهای دولت جمهوری اسلامی ایران طبق ضوابط و مقررات مربوطه
- تحقیق درباره شرایط و عوامل زیستی آبزیان و بررسی و ثبت تغییرات حاصله از آمار شیلاتی و انطباق آن با اصول و ضوابط بین‌المللی.
- انتقال اطلاعات و یافته‌های علمی و فنی و تحقیقاتی به بخشهای ذیربط.

- مبادله اطلاعات علمی، همکاری در برگزاری همایشهای ملی، منطقه‌ای، بین‌المللی و کارگاههای تخصصی در زمینه علوم شیلاتی یا مشارکت در آنها طبق ضوابط و مقررات مربوط.
 - جمع‌آوری و پردازش آمار و اطلاعات و ایجاد بانکهای اطلاعاتی موردنیاز.
 - فراهم آوردن امکانات لازم برای انجام پژوهش در مناطق مورد نظر با کسب مجوز از مراجع ذیربط.
- موسسه تحقیقات شیلات ایران به لحاظ ساختاری مرکب از هیأت امضاء، رئیس مؤسسه، شورای پژوهشی، کمیته علمی فنی و دارای معاون پژوهشی، معاون برنامه‌ریزی و پشتیبانی است و بخشهای تخصصی: اصلاح نژاد و تکثیر و پرورش آبزیان، بخش اکولوژی منابع آبی، بخش بهداشت و بیماریهای آبزیان، بخش بیولوژی و اوزیایی ذخایر آبزیان، بخش زیست‌فناوری و فرآوری آبزیان، بخش اقتصادی اجتماعی، مدیریت اطلاعات علمی، دفتر امور پژوهشی، امور بین‌الملل، امور مناطق، برنامه‌ریزی و بودجه، مالی، اداری و پشتیبانی، عمرانی در ستاد موسسه و پژوهشکده‌ها، مراکز تحقیقاتی و ایستگاههای وابسته به پژوهشکده‌ها و مراکز در سواحل خلیج فارس و دریای عمان، دریای مازندران، دریاچه ارومیه و بعضی از استانهای غیر ساحلی به شرح ذیل است:
- پژوهشکده اکولوژی خلیج فارس و دریای عمان (بندرعباس)
 - پژوهشکده اکولوژی دریای خزر (ساری)
 - پژوهشکده آبی‌پروری آبهای داخلی (بندرانزلی)
 - پژوهشکده میگوی کشور (بوشهر)
 - پژوهشکده آبی‌پروری جنوب کشور (اهواز)
 - انستیتو تحقیقات بین‌المللی ماهیان خاویاری دکتر دادمان (رشت)
 - مرکز تحقیقات ذخایر آبزیان آبهای داخلی (گلستان)
 - مرکز تحقیقات شیلاتی آبهای دور (چابهار)
 - مرکز ملی تحقیقات فرآوری آبزیان (انزلی)
 - مرکز تحقیقات آرتمیای کشور (ارومیه)
 - مرکز تحقیقات ماهیان سردآبی کشور (تنکابن)
 - مرکز تحقیقات اصلاح نژاد ماهیان سردآبی (باسوج)
 - ایستگاه تحقیقاتی ماهیان آب شور (باقی یزد)
- شایان ذکر است که مؤسسه همه ساله در ابتدای سال اقدام به اعلام سیاستهای اجرایی برای یکسال فعالیت می‌نماید که سیاستهای مربوط به سال ۱۳۸۷ به شرح ذیل است:
۱. کاربردی کردن هر چه بیشتر پروژه‌های تحقیقاتی در راستای اهداف و سیاستهای تولید و بهره‌برداری پایدار از منابع آبی بخش‌های اجرایی
 ۲. تلاش در جهت تقویت زیرساخت‌های علمی مؤسسه برای بهره‌گیری از علوم و تکنولوژیهای نوین مخصوصاً در حوزه‌های نانو و بیوتکنولوژی و فناوری هسته‌ای در زمینه‌های مختلف شیلاتی و فناوری اطلاعات
 ۳. توسعه تحقیقات کاربردی در زمینه مدیریت بهداشتی آبزیان پرورشی
 ۴. برنامه‌ریزی و پیگیری ویژه برای ارائه نتایج حداقل ۲ پروژه کاربردی در پایان سال از هر مرکز برای ارائه آن به بخشهای اجرایی مرتبط
 ۵. تدوین و اجرای برنامه جامع اصلاح نژاد ماهی قزل‌آلا
 ۶. ایجاد پایگاه جامع اطلاعات پژوهشی بمنظور دستیابی آسان به اطلاعات تحقیقاتی
 ۷. بهینه‌سازی زیرساخت‌های IT در ستاد و مراکز تابعه مؤسسه
 ۸. برقراری مکاتبات اداری فی‌مابین مؤسسه و مراکز تحت پوشش از طریق Web
 ۹. تقویت ارتباطات علمی پژوهشی با سازمان‌ها و مؤسسات در داخل و خارج کشور
 ۱۰. تجهیز ایستگاههای تابعه مراکز زیر پوشش مؤسسه در زمینه‌های مختلف تامین منابع علمی، نرم افزارها و سخت افزارها

۱۱. توسعه تحقیقات کاربردی در زمینه‌های تکثیر و پرورش گونه‌های آبی دریایی، بهینه‌سازی نرماتوب‌های تکثیر و پرورش غذای زنده، ارتقاء و بازده تولید آبزیان پرورشی با محوریت افزایش تولید در واحد سطح، تحقیقات دارویی آبزیان و فرمولاسیون مناسب غذا برای گونه‌های پرورشی
۱۲. امکان‌سنجی تولید میگوهای عاری از پاتوژن، تولید کیت‌های تشخیص سریع بیماریهای آبزیان
۱۳. ظرفیت‌سازی و ایجاد بانک ژن برخی از گونه‌های در حال خطر جهت حفظ ذخایر ژنتیکی آنها
۱۴. توسعه تحقیقات کاربردی در زمینه فرآوری‌های جدید غذایی با منشاء آبی به منظور بالا بردن فرهنگ مصرف آبزیان
۱۵. ارائه نهائی برنامه‌های راهبردی محصولی ۷ گانه (ماهیان گرمابی، خاویاری، سردآبی، دریائی، میگو، استخوانی و کیلکا و سایر آبزیان)
۱۶. توسعه همکاریهای منطقه‌ای و بین‌المللی از طریق انجام پروژه‌های مشترک برای حفظ و بهره‌برداری پایدار از ذخایر مشترک آبزیان، تبادل اطلاعات منطقه‌ای و استفاده از ظرفیت‌های بین‌المللی برای ارتقاء سطح علمی کارشناسان مؤسسه
۱۷. توسعه تحقیقات مربوط به مدیریت ذخایر ماهیگیری، از طریق تعیین شاخص‌های بیولوژیکی، شاخص‌های بهره‌برداری (صید در واحد تلاش، تلاش صیادی) شاخص‌های اقتصادی صید و پایش مستمر آنها در جهت حفظ ذخایر ماهیگیری کشور و بهره‌برداری پایدار از آنها
۱۸. بکارگیری کلیه اطلاعات جمع‌آوری شده از اجزاء اکوسیستم‌های خلیج فارس، دریای عمان و دریای خزر در تجزیه و تحلیل‌ها و استفاده از آنها در جهت بهره‌برداری پایدار از منابع ماهیگیری
۱۹. ارائه و ترویج نتایج پروژه‌های کاربردی انجام شده برای بخش خصوصی و بخش اجراء و تأکید بر بکارگیری آنها از طریق تعامل و همکاری با آنها
۲۰. تعیین ظرفیت تولید منابع آبی (بغیر از اکوسیستم‌های دریایی شمال و جنوب) از طریق انجام مطالعات جامع
۲۱. انجام ارزیابی‌های زیست محیطی موردنیاز برای وارد کردن گونه‌های غیروبیومی بمنظور کاهش مخاطرات
۲۲. توسعه تحقیقات مربوط به مطالعات اقتصادی، اجتماعی در راستای فعالیتهای آبی‌پروری و صید و صیادی به منظور پایش اقتصادی فعالیتهای مذکور
۲۳. استفاده از ظرفیت‌های مؤسسه برای افزایش کمی و کیفی اجرای طرحهای خاص
۲۴. کاهش هزینه‌های جاری، در کلیه زمینه‌ها و بهره‌برداری بهینه از همه ظرفیت‌های اداری
۲۵. ادامه سیاست استانداردسازی و تجهیز هدفمند آزمایشگاههای مراکز با تأکید بر اولویت پروژه‌های تحقیقاتی
۲۶. تلاش در جهت ارتقاء سطح علمی اعضای هیأت علمی و کارشناسان مراکز از طریق آموزش‌های کوتاه‌مدت
۲۷. پیگیری اصلاح ساختار تشکیلاتی مؤسسه در راستای پویائی و تخصصی کردن هر چه بیشتر مراکز برای رسیدن به اهداف موردنظر
۲۸. تکمیل و تجهیز پروژه‌های عمرانی در حال احداث و عدم شروع پروژه‌های ساختمانی جدید تا تکمیل بناهای موجود جدید
۲۹. ایجاد پایلوت‌های تحقیقات کاربردی برای ارائه نتایج به بخش اجرا و بخشهای خصوصی
۳۰. تعامل و پیگیری ارتباطات ضروری با نهادها و سازمانهای ذیربط به منظور معرفی پتانسیلهای مؤسسه برای انجام پروژه‌های تحقیقاتی موردنیاز آنها

مقدمه

همه ساله عناوین طرح‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی که براساس سیاستهای کلی مؤسسه توسط شورای پژوهشی ترسیم می‌گردد از سوی مراکز، پژوهشکده‌های تابعه موسسه تحقیقات شیلات ایران، سازمان شیلات ایران، دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی، تشکلهای آبرزی‌پروری، صید و صیادی، فرآوری و سازمانها و مؤسسات ذریبط با فعالیتهای شیلات به مؤسسه واصل و پس از بررسی کارشناسی در بخشهای تخصصی و کمیته‌های تخصصی مرتبط، برای بررسی و تأیید نهایی به کمیته علمی فنی مؤسسه ارجاع و در صورت تصویب با ابلاغ رئیس مؤسسه برای اجرا به واحدهای تابعه اعلام میشود.

بر این اساس شرح تفصیلی طرحها و پروژه‌های مصوب، در دست اجرا و ادامه‌دار مؤسسه تحقیقات شیلات در سال ۱۳۸۷ ارائه شده است.

همچنین یافته‌های مهم منتج از اجرای پروژه‌ها و نتایج حاصله از انجام آنها در زمینه‌های مختلف آبرزی‌پروری و اصلاح نژاد، اکولوژی منابع آبی، بهداشت و بیمارهای آبزیان، زیست فناوری و فرآوری آبزیان، بیولوژی و ارزیابی ذخایر منابع زنده و بررسی‌های اقتصادی، اجتماعی و نظارت فنی بر استانداردسازی آزمایشگاهها در کارنامه مذکور آورده شده است. فعالیت مؤسسه و مراکز تابعه در مجامع علمی از طریق برگزاری همایشها یا شرکت در آنها و ارائه مقالات و همچنین ارسال مقالات علمی به سمپوزیومها و همایشهای علمی در خارج از کشور و همکاری با دانشگاهها در قالب امضاء تفاهنامه‌ها و انعقاد قراردادها، از دیگر مواردی است که در سال ۱۳۸۷ به اجرا درآمده است.

انجام تبادل اطلاعات علمی و طرح دستاوردهای تحقیقاتی در قالب نشر دو مجله علمی شیلات ایران و مجله علوم شیلاتی ایران (IJFS) به زبان انگلیسی و نیز خبرنامه علمی به زبان انگلیسی (Newsletter) و ارسال به سازمانهای تحقیقاتی و مراکز پژوهشی خارج از کشور و دریافت منابع علمی ارزشمند مورد بهره‌برداری محققین و کارشناسان مؤسسه در اجرای پروژه‌ها و چاپ و نشر کتب علمی مرتبط با علوم و فنون شیلاتی و تلاش در برقراری ارتباط و امضاء مبادله نامه‌ها فیما بین مؤسسه و سازمانهای تخصصی خارج از کشور از جمله فعالیتهای چشمگیر مؤسسه در سال ۱۳۸۷ است.

بهره‌گیری محققین و کارشناسان ستاد و واحدهای تابعه از مقالات علمی در ژورنالها به صورت online از طریق عضویت مؤسسه در کنفرسیوم وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از جمله فعالیتهای مؤسسه در سال مذکور می‌باشد. موفقیت مؤسسه در پذیرش ایندکس مقالات مجله علوم شیلاتی ایران توسط ISI برای نمایه کردن مقالات و نمایه مقالات مجله‌های علمی شیلات ایران و علوم شیلاتی ایران (IJFS) در سایتهای SID, JSC, ASFA و CABI از فعالیتهای دیگر مؤسسه در سال ۱۳۸۷ می‌باشد.

همکاری با مجامع علمی و سازمانهای تخصصی و برپایی نمایشگاههای ملی و مشارکت در نمایشگاههای بین‌المللی به منظور طرح دستاوردهای تحقیقاتی منتج از اجرای طرحها و پروژه‌های تحقیقاتی و برگزاری کارگاههای آموزشی برای ارتقاء سطح علمی محققین و کارشناسان از دیگر فعالیتهای مؤسسه در سال مذکور می‌باشد.